

CINCIZECI DE ANI RODNICI DE ÎNVĂȚĂMÂNT BIBLIOTECONOMIC ÎN REPUBLICA MOLDOVA

„În perimetru basarabean, spune Alexe Rău într-un articol, mulți ani și multe decenii domeniul biblioteconomic s-a străduit să-și impună și afirme statutul său științific”. Cinci decenii a contribuit Catedra de biblioteconomie și asistență informațională a Universității de Stat din Moldova (în continuare BAI) – o contribuție importantă, substanțială și decisivă în afirmarea acestui statut¹.

La fel, substanțială, importantă și decisivă, a fost contribuția Catedrei BAI la schimbările care au avut loc în domeniul infodocumentar. Prof. Ion Stoica, cu excepțională experiență didactică în formarea profesională universitară, afirmă că „...sensul schimbării în universul infodocumentar se determină, se exprimă și se încarcă de consecințe încă din perioada de acțiune intensă a formării profesionale”². Profesorii de la Catedra BAI au asigurat baza teoretică a schimbărilor din domeniul biblioteconomic (au facilitat prin evenimente profesionale și articole publicate, prin implicări gnoseologice înțelegerea tendințelor, conceptelor, paradigmelor noi), dar, totodată, au determinat și modalitățile de acțiune fiind pentru practicieni inițiatorii, inspiratorii, încurajatorii și susținătorii proceselor de schimbare din domeniu.

Maturitatea unei structuri organizatorice legată de formarea profesională universitară, precum Catedra BAI, alături de numărul de oameni formați, de calitatea formării profesionale, se măsoară și prin calitatea literaturii de specialitate publicată, de cantitatea informației produse, de circulația și comunicarea informației în perimetrul domeniului educațional și profesional, dar mai ales, de gradul de adecvare a temelor de cercetare, a literaturii de specialitate publicată, la problematica și strategiile domeniului respectiv. Se referă aceasta, în aceeași măsură, la informarea curentă, la informarea tematică retrospectivă și la informarea fundamentală. Acestea sunt, afirmă, într-un articol de prezentare a bazei de date LIS, dr. Ana Maria Căpâlneau, etapele

¹ Rău, Alexe. Spiritul științific în biblioteconomie // Gazeta bibliotecarului, nr. 11-12, 2006; BiblioPolis, nr. 1, 2007, p. 71.

² Stoica, Ion. Sensul schimbării în universul infodocumentar. Constanța: Ex Ponto, 2009, p. 148.

„...esențiale în orice studiu, care are, ca finalitate, producerea de noi informații și noi cunoștințe”.

Sursa fundamentală de producere a valorii oricărui lucru o constituie oamenii. Lucrarea *Cinci decenii de învățământ biblioteconomic universitar din RM* reprezintă un corpus de referință, în egală măsură, a domeniilor educațional și infodocumentar care scoate în evidență contribuțiile profesorilor implicați în formarea profesională universitară; problemele legate de acest proces, preocupările științifice ale corpului profesoral; lucrările și instrumentele de susținere a procesului didactic; contribuțiile profesorilor la procesul de instruire profesional și legătura cu dimensiunea practică a domeniului infodocumentar – bibliotecile; participarea corpului profesoral la procesul de instruire a bibliotecarilor din diferite tipuri de biblioteci; locul învățământului biblioteconomic în politicile și strategiile domeniului educațional și universitar; reformele prin care a trecut și viziunile de viitor ale formării specialiștilor pentru acest domeniu.

576
Acest instrument bibliografic ne oferă posibilitatea de a urmări ritmul dezvoltării învățământului biblioteconomic; ritmul de creștere sau descreștere, în anumite perioade a literaturii biblioteconomice publicate de membrii corpului profesoral; preocupările teoretice și practice ale profesorilor; încurajarea, susținerea, monitorizarea și managerierea cercetării biblioteconomice – procese ce se află în interdependență cu procesul academic de formare profesională.

Monografia bibliografică raportează 1407 surse bibliografice și o largă tipologie a documentelor care o compun: studii monografice, autoreferate ale disertațiilor în biblioteconomie; culegeri de studii, culegeri științifice tematice; manuale, prelegeri, ghiduri, materiale metodologice; lucrări științifice ale congreselor, conferințelor, simpozioanelor, precum și dicționare; enciclopedii; vocabulare, calendare, astea din urmă, fiind importante pentru domeniul infodocumentar în primii zece ani de independență a țării. Cam atât a durat procesul de cunoaștere și constituire a terminologiei biblioteconomice românești în perimetrul basarabean. Trecuți peste noapte de la limba rusă, limba oficială a domeniului infodocumentar în RM până în 1989, la limba română cu alfabet latin, la procesul didactic în limba română, profesorii s-au implicat, punând la contribuție potențialul lor intelectual la cunoașterea și consolidarea

vocabularului profesional în limba română. Astfel, au fost elaborate în volume de autor: *Dicționar rus-român de bibliologie și biblioteconomie* de Ion Madan (1990); *Dicționar rus-român de bibliografie* de Tamila Pavlic (1990); *Știința informării: dicționar explicativ multilingv* (român-rus-francez-englez) de Liubov Karnaeva (2003), precum și articole consacrate terminologiei. Doar două exemple ale aceluiași autori: *Probleme de terminologie în domeniul bibliografiei, bibliologiei și biblioteconomiei moldovenești*, publicat de Ion Madan în 1990; *Cooperarea în terminologie de specialitate (biblioteconomie, bibliografie, știința informării)*, publicat de Liubov Karnaeva, în 1999.

Limbile în care au fost publicate lucrările incluse în monografia bibliografică sunt româna, rusa; foarte puțin în engleză, franceză și doar o sursă în limba lituaniană. Analizat, mai în profunzime, acest subiect ne furnizează informații foarte interesante. În primele trei decenii (1960-1990) de activitate învățământul biblioteconomic universitar a publicat foarte mult în limba rusă:

1. 1960-1970: nouă publicații în limba rusă din totalul de 12 surse;
2. 1971-1980: 115 surse în rusă din 172 (1973 – nouă din 13; 1977 – 13 din 15; 1978 – 39 din totalul de 43; 1979 – 11 din totalul de 15 surse);
3. 1981-1990: au fost publicate 228 de materiale în rusă din totalul de 315 publicații (1984 – 32 din 36 de surse; 1988 – 52 din 55; 1989 – 13 din totalul de 18).

Această situație s-a mai păstrat doar încă în 1991, an care a înregistrat zece surse în limba rusă din totalul de 23 de publicații. În deceniul patru (1991-2000) specialiștii din învățământul universitar biblioteconomic publică doar 16 materiale în limba rusă din totalul de 290 surse înregistrate în această perioadă. Cu excepția celor zece materiale din 1991, celelalte șase au fost materiale susținute la diverse conferințe științifice în Federația Rusă și Ucraina.

Deceniul cinci (2001-2010) arată o răsturnare a situației, parcă ar fi o răzbunare pentru precaritatea publicațiilor în primele patru decenii – doar două surse în limba rusă (la fel, comunicări la conferințe în Federația Rusă) din totalul de 614 publicații înregistrate în monografia bibliografică. Și acest fapt, publicarea masivă în limba română a studiilor, rezultatelor cercetărilor, a studiilor de caz, a manualelor etc., a contribuit enorm la constituirea termi-

nologiei domeniului infodocumentar. Practic ultimele două decenii au echilibrat, mai mult, au triplat, numărul lucrărilor publicate în limba română: din numărul total de surse publicate pe parcursul a 50 de ani doar 365 sunt în limba rusă (din 1407), ceea ce constituie 23,3%.

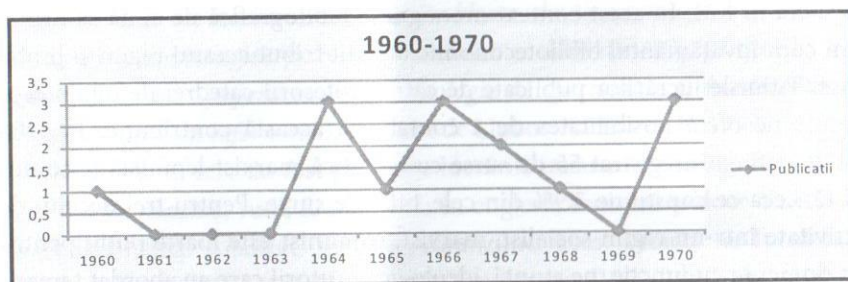
Problemele legate de limbă erau interdependente de regimul politic care era în RM. În acest context monografia bibliografică ne ajută să urmărim cum învățământul biblioteconomic a plătit tribut acestui regim și limbii ruse. Titlurile lucrărilor publicate de către profesorii catedrei de biblioteconomie ne oferă posibilitatea de a contabiliza această contribuție. În total bibliografia a înregistrat 55 de surse cu tematică marxist-leninistă și comunistă, ceea ce constituie 3,9% din cele 1407 de surse. Pentru trei decenii de activitate într-un regim socialist, marxist, comunist este foarte puțin pentru un domeniu cu funcție, pe atunci, ideologică. Autorii care au abordat tematica comunistă sunt Ion Madan (24 surse); Efimia Bodrug-Lupașco (12 surse); Alexandru Bejenar (9); Natalia Zavtur (6). Profesorii cu puține surse ca Vlad Chiriac, A. Novac, L. Chetreanu, M. Ciocan ș.a., ca și primii au fost constrânși-condiționați să abordeze cercetarea în lumina învățaturii marxist-leniniste, în lumina hotărârilor congreselor partidului comunist. Așa au fost vremurile, dar putem afirma, cu mândrie, că domeniul infodocumentar nu a fost unul politizat, nu a servit decât tangențial această ideologie.

În perioada regimului comunist oamenii din învățământul biblioteconomic universitar abordau probleme și tematici referitoare la perfecționarea, îmbunătățirea activității bibliotecare; la relația cititor-biblioteca; la implementarea formelor noi de activitate informațională; perfecționarea cataloagelor; studierea preferințelor și necesităților de lectură a utilizatorilor bibliotecii, constituirea colecțiilor etc. Una din preocupările inteligente de cercetare era abordarea istorică a bibliotecilor; a bibliografiei; istoria tiparului în RM; istoria editării de carte; istoria literaturii pentru copii; editarea literaturii artistice. Altă nișă pe care a ocupat-o, la fel, inteligent, corpul profesoral a fost editarea materialelor metodice și didactice pentru studenți și cei din domeniul praxiologic – bibliotecarii; publicau eseuri despre personalități marcante ale RM în ziare, reviste culturale, calendare.

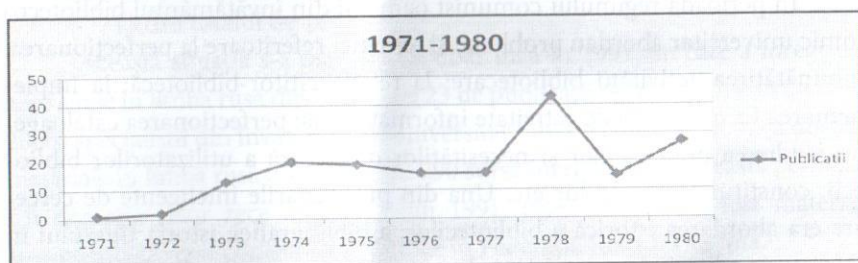
Materialul bibliografiat este organizat foarte simplu – în ordine direct cronologică, factor care ne permite să urmărim mai bine cum diverse generații

de profesori s-au implicat în formare biblioteconomică, în cercetare și publicare. Cantitativ și în forme grafice prezentăm, în continuare, un comentariu.

Prima decadă, timidă, de afirmare, înregistrează doar 14 surse-publicații ale profesorilor de la biblioteconomie. Au publicat Elisaveta Glâbaci, Efimia Bodrug-Lupașcu, Tamara Orjehovskaia.

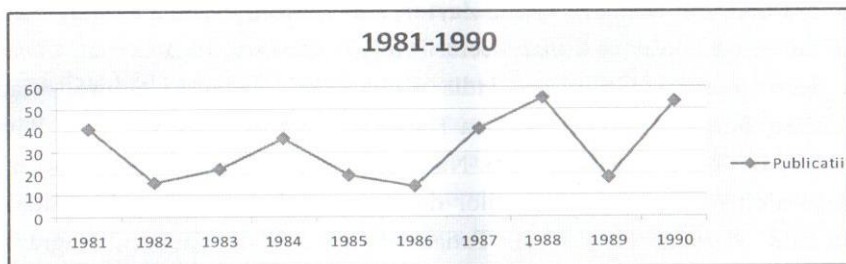

A doua decadă, de consolidare, raportează 174 de publicații. Cei mai eficienți profesori au fost titularii catedrei BAI – Ion Madan; Efimia Bodrug-Lupașcu, Ludmila Nikitin; Tamara Orjehovschi; Tamila Pavlic, Elisaveta Glâbaci; Alexandru Bejenar; Maria Ciocan, Vlad Chiriac, Galina Paharicova. Au fost angajați, pe sfârșit de decadă, lectori tineri ca Liubov Karnaev, Natalia Zavtur, Galina Zamkovaia, L. Chetreanu, L. Florea, V. Palamarciuc, Ana Sofroni, Ludmila Corghenci, Natalia Senocosov (Goian).

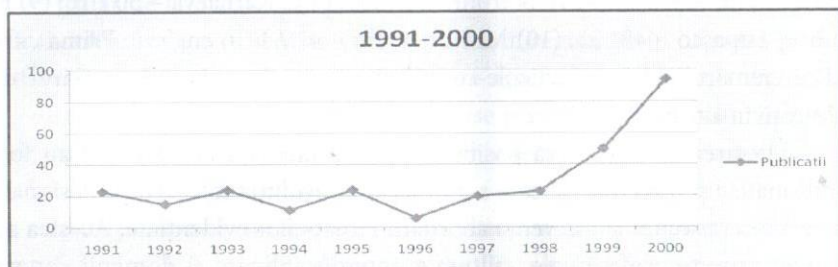
Decada a treia este una care atestă o structură viguroasă, în plină dezvoltare, cu mulți profesori tineri. Rezultatul foarte bun – 315 publicații. Rezultate bune au fost posibile datorită contribuțiilor doctoranzilor, a cadrelor didactice tinere care s-au inclus plenar în procesul didactic și științific – Natalia Goian, Ana Sofroni; Natalia Zavtur; Liubov Karnaeva, Ludmila Corghenci, Nelly Țurcan. Această decadă atestă cel mai mare număr

de doctoranzi care, prin cercetările lor au influențat pozitiv starea, tematica, calitatea cercetărilor și au sporit considerabil numărul publicațiilor.

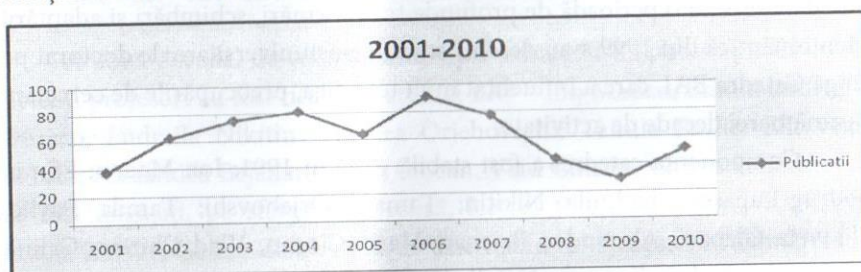
Decada a patra caracterizată ca constantă, în producție publicațională, se menține în jurul variabilelor decadei a treia, cu 290 de surse publicate, și se mai definește ca o perioadă de profunde transformări, schimbări și adaptări. Menționăm că din 1999 s-au deschis studiile postuniversitare de doctorat pe lângă Catedra BAI, care a influențat mult tematica, preocupările de cercetare a următoarei decade de activitate.

Componența catedrei a fost stabilă până în 1991: Ion Madan; Efimia Bodrug-Lupașco, Ludmila Nikitin; Tamara Orjehovshi; Tamila Pavlic, Elisaveta Glâbaci; Alexandru Bejenar; Maria Ciocan, Vlad Chiriac, Galina Paharicova, Liubov Karnaev, Natalia Zavtur, Galina Zamkovaia, L. Chetreaanu, L. Florea, V. Palamarciuc, Ana Sofroni, Ludmila Corghenci, Natalia Senocosoș (Goian), Nelly Țurcan. La sfârșitul decadei au fost angajați ca lectori Irina Digodi și Ala Brânză.

Decada a cincia, desfășurată sub semnul schimbării reclamată de procesul de la Bologna, la care a aderat RM, a fost una foarte productivă – 614 publicații – dovadă a vivacității învățământului biblioteconomic univer-

sitar – Catedra BAI s-a implicat, responsabil, în schimbările paradigmei educaționale și ale domeniului infodocumentar. La nucleul de veterani, rămași la catedra BAI: Ion Madan; Natalia Zavtur, Ana Sofroni, Natalia Goian, Nelly Țurcan s-au alăturat, ca titulari, lectorii Angela Ivasenco, Inga Cernat, Olesia Coblean, Zinaida Gribincea, Lidia Kulikovski, Nadejda Pădure, Vlad Dunduc, Natalia Cheradi, Mariana Harjevschi, Tatiana Coșeri, Alexe Rău, Eugen Martin, Rodica Popovschi. Numărul mare de publicații se datorează diseminării rezultatelor cercetărilor de doctorat (Lidia Kulikovski, Natalia Cheradi, Mariana Harjevschi, Tatiana Coșeri, Silvia Ciubrei, Nagrashi Muhamed ș.a.). Menționăm că în această decadă (2003) a fost susținută prima și unica teză de doctor în limba română (Lidia Kulikovski) din istoria învățământului biblioteconomic din RM.

Primii zece, cei mai fecunzi, publicațional, profesori în aceste cinci decenii de existență au fost: (1) I. Madan – 373 / 78, în rusă; (2) L. Kulikovski – 151 / 1; (3) N. Țurcan – 128 / 16; (4) N. Goian – 75 / 9; (5) N. Cheradi – 70 / 4; (6) N. Zavtur – 68 / 8; (7) A. Sofroni – 59 / 12; (8) L. Karnaeva – 50 / 16; (9) E. Bodrug-Lupașco – 48 / 31; (10) M. Harjevschi – 47 / 1, în engleză. Prima cifră indică numărul total de articole-contribuții iar a doua indică numărul de publicații în alte limbi.

Lucrarea ne mai oferă posibilitatea de a afla și a urmări care au fost coordonatele și direcțiile pe care s-a desfășurat evoluția formării profesionale universitare, precum și frecvența abordării tematicilor evidențiate. Acestea au cumulat aspecte profesionale, culturale, interdisciplinare și domenii conexe ca: aspecte legate de cercetarea și activitatea științifică în domeniu (53 înregistrări); problematici ale biblioteconomiei ca știință (16), ca activitate și cercetare (51); aspecte ale învățământului biblioteconomic (43); probleme de

acces la informație (42); aspecte generale ale bibliografiei și activității bibliografice (226); aspecte generale legate de carte, de istoria, prezentul și viitorul ei (83); probleme de organizarea informațiilor (68); probleme de management infodocumentar (45); de marketing în structurile infodocumentare (26), servicii de bibliotecă (67); informare documentară (47); probleme generale de lectură (43); relația bibliotecii cu utilizatorii (39); a necesităților informaționale (22); aspecte și probleme de formare a colecțiilor și resurselor infodocumentare (54); tematica despre diverse tipuri de biblioteci, despre istoria și viitorul lor (238); formarea și perfecționarea profesională (42 surse); rolul educațional al bibliotecii (52 surse).

În ultima decadă (2001-2010) abordările profesorilor BAI s-au extins considerabil de la cele tradiționale amintite mai sus, la tematici moderne, actuale ca: informatizarea bibliotecilor; imaginea instituțională a bibliotecilor, brandingul în structurile infodocumentare; modernizarea bibliotecilor; managementul resurselor umane în biblioteci, managementul conflictelor în structurile infodocumentare; cadrul legislativ al domeniului; comunicarea în biblioteci; comunicarea instituțională; comunicarea științifică, arhitectura bibliotecilor, criza domeniului infodocumentar, cultura informației, cultura organizațională / instituțională în biblioteci; deontologia profesională, dreptul de autor, internetul și biblioteca, livrarea electronică de documente, relații de colaborare și asociere intra- și extra-profesională, calitatea proceselor bibliotecare, calitatea muncii, controlul bibliografic național și internațional, normarea muncii în biblioteci, condiția culturală a bibliotecii.

Chiar de la începuturi, profesorii BAI și-au asumat rolul de propagatori ai culturii. Despre aceasta vorbesc datele înregistrate în lucrarea bibliografică. Ei au publicat 22 de articole despre aspectele generale ale culturii și 275 de eseuri, tablete omagiale despre diverse personalități ale culturii autohtone, naționale și universale, inclusiv bibliotecari, astfel revindicându-și apartenența la domeniul cultural.

Menționăm cu satisfacție că, alături de această contabilizare a activității profesorilor BAI, lucrarea demonstrează că s-a scris mult și despre catedră (115 surse) și despre profesorii catedrei BAI (30 înregistrări).

Monografia bibliografică *Cinci decenii de învățământ biblioteconomic universitar* reprezintă o bază de date bibliografice, care ne oferă posibilitatea

de a privi aportul profesorilor dintr-o perspectivă, modernă, dinamică cu premise de viitor. Alături de contribuția profesorilor volumul înregistrează și contribuția, la cercetare biblioteconomică, informațională și bibliologică a studenților de la biblioteconomie. Cei mai buni studenți au participat la conferințele studențești cu rezultatele cercetărilor efectuate sub conducerea profesorilor catedrei: Tatiana Olaru, Angela Sava, Olga Beznos, Lilia Ciobanu, Mariana Graur, Daniela Drăgan, Angela Amoruțitu, Larisa Marcoci, Lilia Gore ș.a. Unii dintre ei – Angela Sava, Angela Amoruțitu, Lilia Gore – desfășoară activitatea de cercetare în bibliotecile în care lucrează și publică în continuare în revistele de specialitate.

Profesorii catedrei BAI au abordat în activitatea lor toate genurile de literatură științifică – volume de autor (monografii) (24 dintre care 7 în limba rusă), indici bibliografici (21 / 6), manuale (136 / 23), dicționare (5), ghiduri (6); volume colective³ (26/ 9) – precum și toată varietatea articolelor științifice (comentarii, sinteze, note, recenzii, studii introductive, postfețe, eseuri).

Pe parcursul acestor decenii profesorii și-au diseminat rezultatele muncii lor în diverse culegeri tematice sau culegeri de comunicări de la conferințele organizate de diverse biblioteci și alte organizații, ONG-uri, în primul rând, în publicațiile seriale, științifice ale USM, ale Facultății de Jurnalism și Științe ale Comunicării. Catedra BAI a inițiat, a coordonat și a publicat 26 de volume colective (nouă titluri în limba rusă) printre care menționăm: *Informatica și biblioteconomia în Moldova Sovietică*, coordonator Ion Madan (1978); *Probleme actuale ale biblioteconomiei și bibliografiei în Moldova Sovietică*, coordonator Ion Madan (1978); *Biblioteconomie. Informare. Documentare*, coordonator Nelly Țurcan (1999); *Biblioteconomie și Știința Informării: Prelegeri pentru studenții specialității BAI*, coordonatori Nelly Țurcan, Ion Madan, Natalia Goian, Lidia Kulikovski (2002, 2003, 2005, 2007); *Programe analitice la specialitatea biblioteconomie și asistență informațională*, redactor-coordonator Nelly Țurcan (2004); *Probleme actuale ale teoriei și practicii biblioteconomice: către 45 de ani de învățământ biblioteconomic superior în Republica Moldova*, coordonatori Lidia Kulikovski, Natalia

³ *Volum colectiv* – publicație care însumează contribuții independente (studii, articole, comunicări, eseuri etc.) orientate spre un complex problematic unitar.

Goian (2005); *Biblioteconomie. Asistență informațională. Arhivistică: Teorie și practică*, coordonator Lidia Kulikovski (2008), ș.a.

Caracterul de asociere intra profesională, caracteristic Catedrei BAI, se reflectă și în volumele colective editate în colaborare cu alte instituții. În colaborare cu Biblioteca Națională au apărut: *Biblioteconomia și bibliografia Moldovei*, coordonatori Petru Ganenco, Ion Madan (1976, 1977). Rodul colaborării între Catedra BAI și Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” s-a materializat în publicarea câtorva volume colective dintre care menționăm doar două: *Probleme actuale ale teoriei și practicii biblioteconomice: către 45 de ani de învățământ biblioteconomic superior în Republica Moldova*, coordonatori Lidia Kulikovski, Natalia Goian (2005); *Biblioteconomie. Asistență informațională. Arhivistică: Teorie și practică*, coordonator Lidia Kulikovski (2008); ș.a.

În ultima decadă Catedra BAI a colaborat benefic la publicarea unor volume de autor tematice cu ABRM, Comitetul Tehnic nr. 1: *Standarde naționale referitoare la biblioteconomie, informare*, coordonatori-alcătuitori Iulia Tătărescu, Mariana Harjevschi (2007); *Accesul la informație și dreptul de autor*, coordonatori / îngrijitori O. Belei, L. Costin, N. Goian, M. Harjevschi (2010).

Cum s-a exemplificat mai sus, volumul a înregistrat 161 de titluri de lucrări de autor, dintre care 81 se înscriu în categoria manual⁴. Categoria generică *manual* se divizează în următoarele subcategorii / genuri: materiale metodice – 34 înregistrări (exemple: *Biblioteca sătească, Activitatea cu utilizatorii, metodici de activitate cu copiii, Activitatea bibliografică în biblioteci* etc.); prelegeri pentru studenți – 13 (*Studierea intereselor cititorilor, Biblioteconomie și știința informării, Bibliografia locală, Educarea culturii lecturii cititorilor, Sistemul bibliotecilor naționale, utilizarea materialelor audiovizuale în activitatea bibliotecii* etc.); materiale didactice pe diferite tematici biblioteconomice – 14 (*Bibliografia literaturii artistice și a științei literare, Bibliografia moldovenească, Bazele dezvoltării activității bibliotecare în URSS, Descrierea bibliografică a documentului, Clasificarea zecimală universală* etc.); programe la diferite cursuri și discipline – 12 (*Bibliografia Națională a Moldovei, Colecțiile bibliotecii, Istoria cărții și a*

⁴ *Manual* – carte cu finalitate didactică sau practică, ca rezultat al unui demers intelectual individual, colectiv, al unor specialiști în domeniu. Sub „umbrela” *manual* am inclus instrucțiuni practice, îndrumări metodologice, recomandări procedurale cu informații teoretice minime, îndrumări în aplicarea practică a unor reguli, norme, principii teoretice etc.

bibliotecilor, *Istoria cărții moldovenești, programe analitice la specialitatea „Biblioteconomie și asistență informațională”, Programa analitică a cursului normativ Bibliografia națională* etc.); manuale pentru practicieni, bibliotecari – 5 (*Organizarea informației, Accesul persoanelor dezavantajate la potențialul bibliotecilor, Activitatea bibliografică în RSSM, Serviciu audiovizual în bibliotecile din URSS, Organizarea activității bibliotecilor în Moldova Sovietică* etc.); ghiduri de activitate pe diverse tematici – 4 (*Prestarea serviciilor pentru persoanele dezavantajate; ProSenectute. Servicii pentru persoanele de vârstă a treia; Ghid pentru elaborarea tezei de master și desfășurarea practicii de specialitate; Ghid metodologic pentru elaborarea tezelor de licență și de masterat*) ș.a. Publicațiile de autor, în special cele cu caracter didactic și metodic, denotă preocuparea profesorilor pentru asigurarea procesului didactic cu materialele necesare.

Din cele 161 de lucrări de autor 42 aparțin profesorului Ion Madan, care a activat peste 30 de ani la Catedra BAI, ale cărui zone de interes – bibliologia cu toate componentele ei, bibliografia și cultura – le găsim reflectate și în tematica lucrărilor de autor. Ceilalți profesori au publicat mai puține volume: Lidia Kulikovski – 14; Natalia Goian – 10; Ana Sofroni – 10; Nelly Țurcan – 8; Efimia Bodrug-Lupașcu – 8; Ludmila Nichitin, Alexandru Bejenar, Tamila Pavlic – câte 5 volume de autor; Tamara Orjehovskaia – 4; Mariana Harjevschi – 4; Natalia Cheradi – 2.

Numărul de articole științifice este, la fel, reprezentativ – 956 – și la rândul-i se divizează în subcategorii⁵. Analiza literaturii produse de profesorii Catedrei BAI urmărește cele două planuri, obligatorii, pentru statuarea lor ca parte componentă a mișcării ideilor biblioteconomice: planul *atitudinal*, manifestat prin categoria *dezbateri*⁶, categorie care, arată nivelul de abordare a problemelor domeniului educațional și biblioteconomic și planul *epistemic* manifestat prin categoria *studii*.

⁵ Definițiile subcategoriilor care vor urma, se bazează pe articolul: Florina Iliș, Istvan Király, Angela Marcu, *Bibliografia analitică, de conținut și de gen a literaturii bibliologice din revistele românești de profil. Cercetare pentru perioada 1990-1997. În: Hermeneutica Bibliothecaria – Antologie Philobiblon, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, 1998, p. 83-175.*

⁶ *Dezbaterea* – o exprimare prin care se inițiază și/sau se participă în *discutarea publică* a unei teme ori probleme cu caracter teoretic și/sau practic, constituindu-se într-un *impuls* consistent și argumentat în direcția clarificării și/sau soluționării problemei respective.

Planul atitudinal înregistrează 63 de articole care pun în discuție, în spațiul public biblioteconomic, în reviste sau la conferințe, mese rotunde, colocvii problemele existente în domeniu. Numărul mic de articole-dezbateri poate fi justificat prin faptul că până în 1991 nu se puneau, „pentru că nu existau”, în regimul sovietic probleme. Ținem bine minte că în spațiul public sovietic se raportau doar rezultate (erau obligatorii). Așa cum trei decenii nu s-au discutat probleme, nici nu găsim înregistrări de plan atitudinal. Apoi a urmat deceniul patru, în care, din inerție, încă sovietică, doar raportau rezultatele cercetărilor. Problemele adevărate erau legate de limba publicării, de inexistența spațiului public în limba română, probleme de terminologie, fapt pe care l-am comentat mai sus. Majoritatea articolelor de dezbatere a problemelor le găsim, abordate, mai frecvent în ultima decadă de existență a BAI. Autorii care aduc problemele în spațiul public sunt în descreșterea frecvenței de abordare a dezbaterilor: Lidia Kulikovski, Mariana Harjevschi, Natalia Zavtur, Nelly Țurcan, Ana Sofroni, Tatiana Coșeri.

Planul epistemologic al literaturii produse de profesorii Catedrei BAI este validat prin numărul de studii prezente în bibliografie. Lucrarea mai atestă 183 de sinteze⁷; 127 de comentarii⁸; 353 de studii⁹; 275 eseuri¹⁰. Alte genuri științifice ca recenziile, studiile introductive, postfețele persistă, la fel, în practica profesorilor. Bibliografia a înregistrat 36 de recenzii. Profesorii care au îmbrățișat acest gen sunt: Lidia Kulikovski – 13 recenzii; Ion Madan – 7; Efimia Bodrug-Lupașcu – 2 recenzii. Câte o recenzie au publicat profesorii: Elisaveta Glăbaci, Ludmila Nichitin; Tamila Pavlic, Natalia

⁷ *Sinteza documentară* – prezentare a unei probleme sau a unui complex problematic determinat, în forma în care el se configurează analitic și sintetic în literatura *fără* angajarea unei cercetări sau puncte de vedere proprii.

⁸ *Comentariul* – expunere, prezentare și analiză unui proces sau probleme, realizată în baza literaturii sau pe baza experienței autorului, cuprinzând și interpretarea acestei literaturi ori probleme.

⁹ *Studiul* – analiză detaliată a unei probleme sau a unor stări și procese, efectuată atât pe baza bibliografiei ei de specialitate, cât și prin *cercetări proprii*, ale căror rezultate sunt expuse în mod teoretic și/sau faptic argumentat.

¹⁰ *Eseul* – o inițiativă efectuată în deplina libertate a spiritului de a ordona, a asocia, a explica și a interpreta datele unei probleme dintr-un *punct de vedere personal*, plasând problema în diferite contexte teoretice, intuitive și factuale, evidențiate deopotrivă ipotetic și argumentat.

Zavtur. Celelalte recenzii sunt la volumele publicate de către profesorii Catedrei BAI scrise de Vlad Pohilă și Gheorghe Buluță. Studiul introductiv, precum și postfețele sunt genuri întâlnite, cel mai frecvent, la Lidia Kulikovski, Ion Madan, Natalia Goian.

Cele mai puține frecvențe a înregistrat categoria *cronică*¹¹ – doar 34, mai puțin practicat ca gen științific la Catedra BAI. Cel mai frecvent au fost prezente, în publicații, cu cronici Mariana Harjevschi, Natalia Cheradi, Tatiana Coșeri, Nelly Țurcan, Rodica Popovschi, prin care au analizat, semnalat evenimentele științifice la care au participat.

Articolele profesorilor au fost publicate în 117 volume tematice – ale Catedrei BAI, ale altor biblioteci și organizații (61 volume în română și 56 volume în rusă). Aria geografică a publicării articolelor științifice este foarte vastă. Profesorii Catedrei BAI au publicat la București, Foçșani, Târgu-Mureș, Cluj-Napoca, Brăila, Târgoviște (România); Moscova, Sankt Petersburg, Barnaul, Perm, Novosibirsk, Sverdlovsk (Federația Rusă); Sudak (Crimea, Ucraina), Vilnius (Lituania), Tașkent (Uzbekistan), Minsk (Belarus), Kuala Lumpur (Malaezia), Freising (Germania).

De asemenea, diversă este și lista publicațiilor periodice în care au apărut lucrările profesorilor Catedrei BAI. Evidențiem printr-un clasament (în descreștere) frecvența publicațiilor doar în revistele și zierele de specialitate:

Magazin bibliologic (revista Bibliotecii Naționale a RM) – 94 publicații;
BiblioPolis (revista de biblioteconomie și științe ale informării a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”) – 83 (luând în considerație că revista *BiblioPolis* a apărut cu 12 ani mai târziu decât *Magazin bibliologic*, este o frecvență destul de mare);

Buletinul ABRM – 17;

Școala de biblioteconomie din Moldova: buletin trimestrial – 17;

Info Agrarius – 16;

Gazeta bibliotecarului (ziarul Bibliotecii Naționale a RM) – 14;

Научные и технические библиотеки СССР (Federația Rusă) – 14;

Советское библиотековедение (Federația Rusă) – 9;

¹¹ *Cronica* – semnalarea, redarea, prezentarea unui eveniment, proces, inițiativă etc. aflate la ordinea zilei și/sau în curs de desfășurare

Советская библиография (Federația Rusă) – 8;

Biblioteca (revista Bibliotecii Naționale a României) – 5;

Lectura (revista Bibliotecii județene „O. Goga”, Cluj) – 4;

Bibliotecarul (Federația Rusă) – 4;

BiblioScientia (revista Bibliotecii Științifice Centrale „A. Lupan” a Academiei de Științe a Moldovei) – 3;

Confluente bibliologice (revista Bibliotecii științifice a UPS „Alec Russo” din Bălți) – 3;

Научно-техническая информация (Federația Rusă) – 3;

Libraria (revista Bibliotecii Județene Mureș) – 2.

Lumea, în continuă schimbare, pe care o trăim, o lume de haos economic și de agitație politică nu predispune la cercetare, la valorificarea trecutului, la cultură, dar, cu certitudine, se îndreaptă spre un viitor propice acestor valențe. Așa cum spunea B.P. Hasdeu – *trecutul este, de fapt, ușa viitorului*. Am rediviverat trecutul, pentru viitorul învățământului biblioteconomic universitar, prin actualizarea contribuțiilor științifice, cercetologice ale celor care și-au adus obolul la procesul formării biblioteconomice timp de 50 de ani. Noua epocă, în care trăim astăzi, se bazează pe o paradigmă total diferită de paradigma lucrurilor specifice epocii anterioare. Este denumită *Paradigma ființei integrale* și, în acest context, se schimbă radical paradigma educației: se cere o educație capabilă să formeze oameni talentați, ingenioși, creativi prin metode noi, interactive și creative, de formare și educare.

Actualii profesori vor putea, având la dispoziție acest bagaj informațional retrospectiv, să-și construiască răspunsuri la aceste, noi, comanda-mente educaționale și sociale.

Schimbările inerente oricărei noi perioade – or, aceasta trăim astăzi, o nouă perioadă, de reformă a învățământului superior din RM – vor avea șanse de izbândă pentru că se va produce pe un anumit fundament. După cum orice casă este continuarea și proiecția firească a fundamentului, așa și fenomenele universului infodocumentar, fenomenele legate de educația biblioteconomică universitară trebuie să fie urmarea firească a unor fundamente arhetipale. Ținem cu tot dinadinsul la evoluția și progresul domeniului infodocumentar care, depinde în mare măsură de calitatea specialiștilor formați

la Catedra BAI USM, iar lucrarea monografică e o dovadă de aplicare a legii veșnice a continuității, asigurând-o prin această documentare, prin acest studiu și cercetare retrospectivă. Profesorul Ion Stoica spunea în a sa lucrare *Sensul schimbării...: „În spațiul infodocumentar, discursul cel mai susținut a fost cantonat, în mod predominant, în sfera exigențelor continuității”*¹². Noi nu ne cantonăm, noi am construit un fundament care, iarăși îl cităm pe profesorul I. Stoica: *„reflectă capacitățile de continuă introspecție, [...] de forță de decizie acest perimetru, voința de mobilizare creatoare și de acțiune concentrate, din perspectiva nevoilor de cunoaștere generală și de acțiune”*¹³.

Bibliotecile, învățământul biblioteconomic universitar nu pot, și nu au dreptul, să rateze schimbarea în această perioadă fără precedent, impregnată de posibilități. Peisajul lumii bibliotecare, ca și cel al formării profesionale trebuie remodelat după matricea lumii moderne. Pe fundamentul pe care-l oferim va fi mai ușor să remodeleze generațiile prezente și viitoare ale învățământului biblioteconomic și domeniului infodocumentar. Autorii lasă un masiv documentar ordonat, cu multe instrumente de acces și o încercare de exploatare prin studiul introductiv pentru asigurarea și raționalizarea demersului intelectual.

Suntem convinși că învățământul profesional va avea, în continuare, rolul de inițiator, susținător, încurajator, că își va pune, în continuare, pece-tea de blazon pe cercetarea și activitatea științifică a domeniului infodocu-mentar.

Conf. univ. dr. Lidia Kulikovski

¹² Stoica, Ion. *Sensul schimbării în universul infodocumentar*. Constanța: Ex Ponto, 2009, p. 22.

¹³ *Ibidem*, p. 171.